

КУРСОВА РОБОТА
на тему:
***АДВОКАТ У
КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОЦЕСІ***

Зміст

Вступ

I. Адвокат - захисник підозрюваного, обвинувачуваного, підсудного.

1.1. Конституція України – головні принципи забезпечення підозрюваному, обвинувачуваному, підсудному права на захист, презумпцію невинуватості та змагальності.

1.2. Способи залучення адвоката як захисника до участі у справі

II. Адвокат – представник по потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача.

2.1. Права та обов'язки адвоката як представника потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача.

2.2. Розгляд та вирішення зауважень адвоката на протокол судового засідання.

Висновки.

Список літератури та джерел.

ВСТУП

Світовий досвід адвокатської практики був узагальнений у підсумковому документі VIII Конгресу ООН із запобігання злочинам, який відбувся у серпні 1990 року. В "Основних положеннях про роль адвокатів" на основі принципових засад Статуту ООН, Загальної декларації прав людини, Міжнародних пактів про громадянські, політичні, економічні, соціальні і культурні права, ряд інших загальновизнаних документів детально висвітлено всі сторони діяльності адвокатів, їх права, обов'язки, а також зобов'язання урядів, судових та адміністративних органів щодо забезпечення ефективної роботи адвокатів з консультування та надання допомоги всім, хто її потребує в судах, трибуналах та адміністративних органах.

Законодавчі акти України враховують міжнародний досвід. Так у статті 129 Конституції України до основних засад судочинства віднесені ряд положень, які сприяють діяльності адвокатури і перш за все це пункт, згідно з яким звинувачуваному забезпечується право на захист. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права у статті 14 проголошує право кожної людини в разі її звинувачення у вчиненні протиправної дії захищати себе особисто або через посередництво обраного нею захисника. Це ж положення закріплене і в статті 59 Конституції України. Варто вказати, що адвокатура представлена і у Вищій раді юстиції трьома представниками, рекомендованими з'їздом адвокатів України.

Безпосередня діяльність адвокатури в Україні регламентується Законом України "Про адвокатуру" від 9 грудня 1992 року, перша стаття якого дає визначення адвокатури як добровільного професійного громадського

об'єднання, покликаного згідно з Конституцією України сприяти захисту прав, свобод й представляти законні інтереси громадян України та інших країн, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу юридичну допомогу.

Діяльність адвокатури регулюється Конституцією України, зазначеним та іншими законами України, статутами об'єднань адвокатів і здійснюється на принципах верховенства закону, незалежності, демократизму, гуманізму і конфіденційності.

I Адвокат - захисник підозрюваного, обвинувачуваного, підсудного.

1.1. Конституція України – головні принципи забезпечення підозрюваному, обвинувачуваному, підсудному права на захист, презумпцію невинуватості та змагальності.

Конституція України проголошує, що підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист¹. Забезпечення обвинуваченому цього права є однією з основних засад судочинства². Для забезпечення права на захист від обвинувачення в Україні діє адвокатура (ч.2 ст.59).

В Конституції України також закріплено принцип презумпції невинуватості, згідно з яким особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку, і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь (ч.1,2 і 3 ст.62). Конституційні принципи забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист і презумпції невинуватості є важливою гарантією об'єктивного розслідування і судового розгляду справи та запобігання притягненню до кримінальної відповідальності невинних осіб.

Підозрюваний – це особа, яку затримано за підозрою у вчиненні злочину або до якої застосовано запобіжний захід (наприклад, підписка про невиїзд з місця постійного проживання або тимчасового знаходження без дозволу органу

¹ Ч.2 ст.63

² П.6 ч.3 ст.129

дізнання чи слідчого) до винесення постанови про притягнення її як обвинуваченого³.

Обвинувачений – це особа, щодо якої є досить доказів, які вказують на вчинення нею злочину, і на цій підставі слідчим винесено постанову про притягнення її як обвинуваченого (ч.1 ст. 43 КПК). Після віддання до суду обвинувачений називається підсудним, а після винесення вироку – засудженим або виправданим.

Право вказаних осіб на захист включає як право захищатися від підозри чи обвинувачення, так і право на захист своїх особистих і майнових інтересів. Функція захисту виникає одночасно з функцією обвинувачення і здійснюється паралельно з нею на всіх етапах кримінальної справи, поки існує обвинувачення.

Функцію обвинувачення в кримінальному процесі здійснюють слідчі органи, прокурор, громадський обвинувач, а також потерпілий, цивільний позивач та їх представники. Це – сторони обвинувачення.

Функцію захисту від підозри й обвинувачення здійснюють підозрюваний, обвинувачений, підсудний і засуджений (надалі для стислості ми будемо говорити переважно про обвинуваченого), їх захисник, громадський захисник, а також цивільний відповідач та його представник. Це – сторони захисту.

Оскільки сторони обвинувачення і захисту відстоюють кожна свою позицію, свій процесуальний інтерес, кримінальний процес набуває змагального характеру, що забезпечує повне, всебічне і об'єктивне дослідження всіх обставин справи та її правильне, з врахуванням законних інтересів сторін, вирішення.

³Ч.1 ст. 43 ¹ КПК.

Змагальність сторін та свобода в надані ними суду своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості є однією з основних засад судочинства⁴.

Обвинувачений заінтересований в тому, щоб не бути: притягнутим до кримінальної відповідальності і засудженим, якщо він є невинним, або за більш тяжкий злочин, ніж той, який дійсно вчинив; без встановлених законом підстав підданим арешту та іншим заходам процесуального примусу⁴ підданим несправедливому покаранню, тобто такому, яке призначено без врахування характеру і ступеня суспільної небезпечності вчиненого злочину, особи винного й обставин справи, які пом'якшують чи обтяжують відповідальність; обмеженим у правах, наданих законом; щоббула надана можливість реалізувати ці права і були забезпечені його особисті і майнові права. це – законні інтереси обвинуваченого, вони включаються в його право на захист у кримінальному процесі.

Забезпечення охорони особистих і майнових прав підозрюваного й обвинуваченого сілідчими органами і судом полягає в обов'язку цих органів: не розголошувати без необхідності обставин їх особистого життя; не провадити дій, які принижують гідність цих осіб або є небезпечними для їх здоров'я; повідомити про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, сім'ю, якщо місце її проживання відоме; повідомити про арешт підозрюваного чи обвинуваченого і його місце перебування дружину або іншого родича, а також сповістити про це за місцем роботи або навчання; якщо обвинувачений є іноземним громадянином – направити постанову про арешт в Міністерствозакордонних справ України; вжити заходів піклування про неповнолітніх дітей, до охорони

⁴П. 4 ч.3 ст.129 КУ.

майна і житла заарештованого чи засудженого; скасувати запобіжний захід або постанову про відсторонення обвинуваченого від посади, якщо в їх подальшому застосуванні немає необхідності; вжити заходів до відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного засудження, затримання чи арешту. Порушення права на захист завжди означає істотне порушення вимог кримінально-процесуального закону і є однією з найбільш поширених підстав для скасування вироків або інших рішень у справі.

1.2. Способи залучення адвоката як захисника до участі у справі

Забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист полягає в тому, що закон: наділяє їх як учасників процесу такою сукупністю процесуальних прав, використання яких дозволяє їм особисто захищатися від підозри чи обвинувачення у вчиненні злочину, обстоювати свої законні інтереси; надає згаданим особам право скористатися юридиною допомогою захисника; покладає на особу, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, суддю і суд обов'язок до першого допиту підозрюваного, обвинуваченого і підсудного роз'яснити їм право мати захисника і скласти про це протокол, надати їм можливість захищатися встановленими законом засобами від пред'явленого обвинувачення, забезпечити охорону їхніх особистих і майнових прав⁵, а також забезпечити безпеку підозрюваному, обвинуваченому, захиснику, законному представнику, членам сімей та близьким родичам цих осіб (ст.2 ЗУ “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві”).

Найбільш ефективним засобом забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист є участь захисника в кримінальному процесі, оскільки через юридичну необізнаність, а також психологічний шок, стан пригніченості, викликані фактом затримання, пред'явлення обвинувачення і засудження, вони не спроможні самі повністю реалізувати свої процесуальні права, особливо тоді, коли перебувають під вартою, тобто в ізоляції. Для надання юридичної допомоги, психологічної підтримки їм необхідно

⁵ Ст. 21 КПК.

звернутися до сторонньої особи, незалежної від слідчих органів, прокурора і суду, якій би вони повністю довіряли і могли б з нею радитися і спілкуватися на засадах довірительності, конфіденційності.

З метою забезпечення реалізації закріплених прав і свобод людини і громадянина Конституція України встановлює відповідні правові гарантії. Зокрема, в частині першій статті 59 Конституції України закріплено право кожного на правову допомогу. Право на правову допомогу - це гарантована Конституцією України можливість фізичної особи одержати юридичні (правові) послуги.

Держава в особі відповідних органів визначає певне коло суб'єктів надання правової допомоги та їх повноваження. Аналіз чинного законодавства України з цього питання дає підстави визначити, зокрема, такі види суб'єктів надання правової допомоги:

- державні органи України, до компетенції яких входить надання правової допомоги (Міністерство юстиції України, Міністерство праці та соціальної політики України, нотаріат тощо);
- адвокатура України як спеціально уповноважений недержавний професійний правозахисний інститут, однією з функцій якого є захист особи від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах⁶;
- суб'єкти підприємницької діяльності, які надають правову допомогу клієнтам у порядку, визначеному законодавством України;

⁶ Частина друга статті 59 Конституції України.

- об'єднання громадян для здійснення і захисту своїх прав і свобод⁷.

Положення частини першої статті 59 Конституції України гарантує кожному право на вільний вибір захисника своїх прав. Визначення поняття "захисник" у чинному законодавстві України відсутнє. У Конституції України це поняття вживається також у частині четвертій статті 29, положення якої гарантують кожному заарештованому чи затриманому можливість користуватися правовою допомогою захисника.

Науково-теоретична та довідково-енциклопедична література не містить однозначного визначення терміна "захисник". За одним тлумаченням цей термін ототожнюється з терміном "адвокат", за іншим - терміну "захисник" надається більш широке значення.

Закріпивши право будь-якої фізичної особи на правову допомогу, конституційний припис "кожен є вільним у виборі захисника своїх прав" (частина перша статті 59 Конституції України) за своїм змістом є загальним і стосується не лише підозрюваного, обвинуваченого чи підсудного, а й інших фізичних осіб, яким гарантується право вільного вибору захисника з метою захисту своїх прав та законних інтересів, що виникають з цивільних, трудових, сімейних, адміністративних та інших правовідносин, а не тільки з кримінальних. Право на захист, зокрема, може бути реалізоване фізичною особою у цивільному, арбітражному, адміністративному і кримінальному судочинстві.

⁷ Частина перша статті 36 Конституції України

Таким чином, положення частини першої статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, за яким обмежується право на вільний вибір підозрюваним, обвинуваченим і підсудним як захисника, крім адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи не відповідає положенням частини першої статті 59 Конституції України.

Тому Конституційний Суд України вирішив визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційними):

- положення частини першої статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, за яким обмежується право на вільний вибір підозрюваним, обвинуваченим і підсудним як захисника своїх прав, крім адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Захисником є особа, на яку покладено обов'язок використовувати усі зазначені у законі засоби для встановлення обставин, що виправдовують обвинувачуваного, підозрюваного, підсудного чи пом'якшуючих чи виключаючи їх відповідальність, а також надавати їм необхідну юридичну допомогу (ст.48 КПК).

Участь захисника у кримінальному процесі є одним з найважливіших проявів реального забезпечення права обвинувачуваного, підозрюваного, підсудного на захист, гарантованого Конституцією України.

На практиці адвокатами є переважно особи, що мають свідоцтво на право зайняття адвокатською діяльністю. В стадії

судового розгляду, за згодою підсудного, до виступу у ролі захисника можуть бути допущені його близькі родичі, піклувальники, опікуни⁸. Як роз'яснив Пленум Верховного Суду України у постанові №10 від 07.07.1995 р. “Про застосування законодавства, що забезпечує обвинувачуваному, підозрюваному, підсудному право на захист”, повноваження захисника можуть бути підтверджені:

- ☐ адвокатів, що займаються адвокатською діяльністю індивідуально або в об'єднаннях – відповідним свідоцтвом, а також ордером на наявність згоди чи згодою на участь у справі;
- ☐ близьких родичів, опікунів, піклувальників - заявою підсудного на здійснення цими особами його захисту, а також поручительством і відповідними документами, що є підставою для участі їх у справі. Оскільки законом не обмежено кількість захисників, на запрошення обвинувачуваного, підозрюваного, підсудного, його родичів, законних представників чи інших осіб до участі у справі можуть бути допущені декілька захисників.

Закон особливо обумовлює момент допущення захисника до участі в справі. За загальним правилом, захисник допускається до участі у справі по всіх питаннях з моменту пред'явлення обвинувачення, а у разі затримання особи, підозрюваного у вчиненні злочину, чи застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту – з моменту оголошення йому протоколу о затриманні чи постанови про застосування

⁸ Ч.1 ст.44 КПК.

запобіжного заходу, але не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту затримання (ч.2 ст.44 КПК).

По справам про суспільно небезпечні дії, що вчинені особами у стані неосудності, а також по злочинах осіб, що захворіли а душевну хворобу після вчинення злочину, захисник допускається до участі у справі з моменту отримання доказів про душевне захворювання особи. (ч.3 ст.44 КПК).

У разі, коли дізнання або попереднє слідство не провадилось, захисник допускається до участі в справі після віддання обвинуваченого до суду. (ч.4 ст.44 КПК)

Відомо, що КПК (ч.4 ст.6) надає можливість порушення кримінальної справи у зв'язку з вчиненням суспільно небезпечного діяння особою, що досягла 11 років, але до досягнення нею віку, з якого законом передбачена кримінальна відповідальність; розслідування та вирішення таких справ виконується в порядку передбаченому ст.73 КПК. По справах цієї категорії закон встановлює, що захисник допускається до участі з моменту ознайомлення неповнолітнього та його батьків чи замінюючих них осіб з постановою про закриття справи та з матеріалами справи, а у випадку поміщення неповнолітнього до прийомника-розподільника – не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту поміщення до цього закладу (ч.5 ст.44 КПК).

Допуск захисника до участі у справі вже на початкових етапах попереднього розслідування суттєво посилює процесуальні гарантії прав підозрюваного та обвинувачуваного, утворює додаткові умови для повного та правильного розслідування справи, забезпечення режиму законності на цій стадії процесу.

Принципово важливою є вимога ст.45 КПК про обов'язкову участь захисника при провадженні дізнання,

попереднього розслідування та розгляді кримінальної справи у суді першої інстанції, крім випадків відмови підозрюваного, обвинувачуваного та підсудного від захисника у порядку, передбаченому ч.2 ст.46 КПК.

Виходячи з конституційного положення про свободу кожного у обранні захисника своїх прав, останній може бути запрошений підозрюваним, обвинувачуваним та підсудним, так само як і його законними представниками, родичами чи іншими особами за дорученням чи на прохання підозрюваного, обвинувачуваного чи підсудного⁹. У зв'язку з цим, особа, що провадить дізнання, слідчий, суд зобов'язані забезпечити право вільного обрання захисника. Якщо, однак, з'явлення для участі у справі захисника, обраного підозрюваним, неможлива на протязі двадцяти чотирьох годин, а захисника, обраного обвинуваченим чи підсудним, - на протязі сімдесяти двох годин, особа, що провадить дізнання, слідчий суд чи суддя відповідно повинні роз'яснити вказаним особам їх право запросити іншого захисника и реально забезпечити їм таку можливість. Якщо підозрюваний, обвинувачуваний та підсудний не оберуть собі іншого захисника, орган, у провадженні якого знаходиться справа, зобов'язаний призначити йому захисника, про що виносить відповідне рішення; зобов'язання забезпечити участь захисника в такому випадку покладається на керівника адвокатського об'єднання за містом розслідування справи чи її розгляду у суді (ч.3 ст.47 КПК). Аналогічно вирішується питання про призначення захисника і в тих випадках, коли підозрюваний, обвинувачуваний чи підсудний взагалі не обрали захисника. Оплата праці захисника як у випадку його участі у справі по призначенню, так і у випадку, коли підозрюваному,

⁹ Ч.1 ст.47 КПК.

обвинувачуваному чи підсудному через малозабезпеченість юридична допомога надається безкоштовно, проводиться за рахунок держави.

Закон допускає заміну одного захисника іншим, але тільки після клопотання чи за згодою підозрюваного, обвинувачуваного чи підсудного (ч.3 ст.47 КПК).

Підозрюваний, обвинувачений та підсудний можуть у будь який момент провадження по справі відмовитися від захисника. така відмова має бути тільки добровільною. Вона можлива тільки за умови, ініціатива відмови йде від вказаних часників процесу і що є реальна можливість участі захисника у справі (ч.1 ст.46 КПК). Неможливо, щоб особа що провадить дізнання чи слідчий рекомендували підозрюваному чи обвинуваченому, а суд – підсудному відмовитися від захисника. про відмову від захисника особа, що проводить дізнання, чи слідчий складають протокол, а суд виносить ухвалу, суддя – постанову. Відмова від захисника не може бути перешкодою для продовження участі у справі прокурора чи громадського обвинувача, а також захисників інших підозрюваних, обвинувачуваних чи підсудних (ч.1 ст.46 КПК).

Пленум Верховного Суду України роз'яснив, що при розгляді заяви підозрюваного, обвинувачуваного чи підсудного про відмову від участі у справі захисника особа, що проводить дізнання, слідчий чи суд зобов'язані з'ясувати відмовляється він від захисника та буде самостійно виконувати свій захист чи бажає замінити цього захисника іншим. У останньому випадку слід надати йому можливість замінити захисника.

Надаючи можливість підозрюваному, обвинувачуваному та підсудному відмовитися від участі захисника у справі, закон

разом з тим, встановлює ряд випадків, коли відмова цих осіб від захисника не може бути прийнята, а саме:

1) по справах осіб у віці до 18 років, підозрюваних чи обвинувачених у вчиненні злочину;

2) по справах про злочини осіб, що внаслідок фізичних чи психічних недоліків (німі, глухі, сліпі та інші) не можуть самі реалізувати своє право на захист;

3) по справах осіб, що не володіють мовою на якій ведеться судочинство;

4) коли санкція статті, за якою кваліфікується злочин передбачає смертну кару;

5) при провадженні справи про застосування примусових заходів медичного характеру(ч.3 ст.46 КПК).

Відповідно не може бути прийнято відмову від захисника з боку неповнолітнього¹⁰ при розслідуванні та розгляді про нього справи у порядку, передбаченому ст.ст.73 та 447 КПК.

Після передачі справи до суду захисник отримує можливість надати клопотання про визнання немаючими юридичної сили доказів, що отримані з порушенням закону та, залежно від значення, що їм надавалось на стадії попереднього слідства клопотати про зупинення справи, перекваліфікації звинувачення на менш тяжке, виключенні з обвинувачення деяких пунктів звинувачення, про відміну запобіжного заходу.

Закон передбачає участь захисника в справі за згодою та за призначенням.

Захисник за згодою запрошується підозрюваним, обвинуваченим і підсудним, його законними представниками, родичами або іншими особами за його дорученням або на їх прохання (ч.1 ст.47 КПК). Це відповідає прийнятим на 8

¹⁰ У віці від 11 до 14 років.

конгресі ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 у Нью-Йорку “Основними положеннями про адвокатів”, які передбачають, що будь-яка людина вправі звернутися за допомогою для підтвердження своїх прав захисту на всіх стадіях кримінальної процедури (п.1) і що обов’язком урядів є забезпечення можливості кожному бути інформованим, компетентними владами про його право отримати допомогу адвоката за його вибором при арешті, затриманні чи поміщенні в тюрмі або обвинуваченні в кримінальному злочині (п.5). Конституція України проголошує, що кожен є вільним у виборі захисника своїх прав¹¹.

Захисник за призначенням (при чому лише з числа адвокатів) залучається до участі в справі особою, яка провадить дізнання, слідчим, суддею чи судом через адвокатські об’єднання у випадках, коли відмова від захисника не може бути прийнята і він не запрошується підозрюваним, підсудним або іншими переліченими вище посадовими особами. На прохання підозрюваного, обвинуваченого і підсудного участь захисника в справі забезпечується особою, яка провадить дізнання, слідчим, суддею чи судом і в інших випадках (наприклад, коли обвинувачений перебуває під вартою, не знає будь-кого в даній місцевості, є малозабезпеченим тощо). “Основні положення про роль адвокатів” передбачають, що особа, яка не має адвоката у випадках, коли інтереси правосуддя вимагають цього, повинна бути забезпечена допомогою адвоката, який має відповідну компетенцію і досвід ведення справ, щоб забезпечити їй ефективну юридичну допомогу без оплати з її сторони, якщо у неї немає необхідних коштів (п.6). Конституція України також встановлює, що кожен

¹¹ Ч.1 ст.59

має правову допомогу, а у випадках передбачених законом ця допомога надається безоплатно¹².

В разі участі адвоката в кримінальній справі за призначенням та при звільненні громадянина від оплати юридичної допомоги через його малозабезпеченість оплата праці здійснюється за рахунок держави в порядку, встановленому Кабміном України.

Слідчий орган, суддя і суд не вправі відмовити в допуску захисника за угодою під тим приводом, що в справі бере участь захисник за призначенням. У цьому разі останній замінюється захисником за угодою, якщо підозрюваний, обвинувачений чи підсудний мати певного захисника, то заміна його іншим без їх згоди, відсутності даних про неможливість участі обраного захисника в справі протягом тривалого строку є порушенням права на захист, бо заміна одного захисника іншим можлива лише за клопотанням або за згодою підозрюваного, обвинуваченого чи підсудного. В тих випадках, коли явка для участі в справі захисника, якого обрав підозрюваний, неможлива протягом 24 годин, а захисника, обраного обвинуваченим чи підсудним, – протягом 72 годин, особа, яка продить дізнання, слідчий, суд або суддя пропонують їм запросити іншого захисника або забезпечують самі. Обов'язок забезпечити участь захисника в такому випадку покладається на керівника адвокатського об'єднання за місцем провадження справи (ч.3 ст.47 КПК).

¹² Ч.1. ст.59.

II. Адвокат – представник по потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача.

2.1. Права та обов'язки адвоката як представника потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача.

Чинне кримінально-процесуальне законодавство чітко обговорює права та обов'язки адвоката.

Адвокат не має права відмовлятися при проведенні дізнання, попереднього слідства та у судовому засіданні від прийнятого на себе захисту підозрюваного, обвинувачуваного, підсудного та повинен здійснювати свої функції у відповідності зі своїм процесуальним призначенням.

Адвокат є самостійним учасником кримінального процесу, хоч його самостійність має свої межі, що виходять зі специфіки його процесуальних відносин з підзахисним. У своїй діяльності він не завжди залежить від вимог та бажань останнього, не завжди повинен розділяти й ту позицію, що її займає підозрюваний, обвинувачуваний, підсудний. Він вільний у виборі засобів захисту. Головне – щоб ці засоби були законними та цілком відповідали характеру тієї функції, що її захисник повинен виконувати. Тому, виконуючи захист, він повинен керуватися законом, виходи з чітко встановлених фактів та захищати тільки законні інтереси підозрюваного, обвинувачуваного, підсудного, задовольняти тільки ті його вимоги, що не суперечать закону.

На відміну від органів, що ведуть процес, - органів дізнання, слідчого, прокурора та суду – закон не поширює на захисника вимог ст.22 КПК про з'ясування всіх обставин справи, в тому числі що викривають обвинуваченого

(підозрюваного, підсудного) та обтяжуючих його відповідальність. Через характер процесуальної функції, що він виконує, діяльність захисника має певною мірою однобічний характер, бо він має захищати й тільки захищати свого підзахисного. Все, що не відповідає такій діяльності – не відповідає закону. Однак у межах цієї діяльності він повинен повно, всебічно та об'єктивно розглядати все, що сприяє підзахисному, виправдовує його чи пом'якшує відповідальність. З цим пов'язана й вимога закону про те, що одна та сама особа не може бути захисником двох чи декількох підозрюваних, обвинувачуваних чи підсудних, якщо інтереси одного з них не відповідають інтересам захисту іншого (ч.2 ст.47 КПК).

Охороняючи процесуальну самостійність захисника, закон не дозволяє внесення подання органу дільництва, слідчого, прокурора, а також особистої постанови судді чи ухвали суду стосовно правової позиції захисника по справі (ч.11 ст.48 КПК).

Крім вказаних вище, на захисника покладаються обов'язки:

- ▶ своєчасно з'являтися для участі у виконанні слідчих чи процесуальних дій у яких його участь є обов'язковою (ч.5 ст.48 КПК);
- ▶ не розголошувати без дозволу слідчого чи прокурора дані попереднього розслідування (ст.121 КПК);
- ▶ не розголошувати відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням своїх процесуальних обов'язків; він не може бути допрошений як свідок про обставини, що він визнає, виконуючи обов'язки захисника (п.1 ст.69 КПК).

Розголошення захисником відомостей. Повідомлених йому підзахисним, його родичами або іншими особами може завдати

шкоди інтересам цих осіб, а також державним і громадським інтересам, підриває моральні та психологічні підвалини захисту – довірчі стосунки між захисником і підзахисним, іншими особами, які бажають їм допомогти.

Адвокат зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю. Її предметом є питання, з якими громадянин або юридична особа зверталися до адвоката, суть даних ним консультацій, порад роз'яснень та інші відомості, одержані адвокатом при здійсненні своїх професійних обов'язків. Адвокату забороняється розголошувати відомості, що становлять предмет адвокатської таємниці і використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб (ст.9 Закону про адвокатуру).

За порушення свого професійного обов'язку адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності.

З моменту допущення до участі у справі захисник відповідно до ст.48 КПК має широкі процесуальні права:

- до першого допиту підозрюваного чи обвинуваченого мати з зустріч ("віч-на-віч"), а після першого допиту – без обмеження їх кількості та довго тривалості;
- мати зустріч з засудженим та особою, до якої застосовано примусові заходи медичного характеру;
- бути при допитах підозрюваного та обвинуваченого, а також при вчиненні інших слідчих дій, що проводяться за участю чи за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого чи його захисника;
- за згодою особи, що проводить дізнання чи слідчого брати участь і у інших слідчих діях;
- застосовувати науково-технічні засоби при вчиненні тих слідчих дій, у яких приймає участь захисник, а також при ознайомленні з матеріалами справи – за

згодою особи, що проводить дізнання, слідчого, а в суді, якщо справа розглядається у відкритому судовому засіданні, - за згодою судді чи суду;

- знайомитись з матеріалами, якими обґрунтовується затримання підозрюваного чи обрання запобіжного заходу чи пред'явлення обвинувачення, а після закінчення попереднього слідства – з усіма матеріалами справи та виписувати з цих матеріалів необхідні відомості;
- брати участь у судовому розгляді справи;
- надавати докази та заявляти клопотання та відводи.

Постраждалий та адвокат як його представник мають право:

- надавати докази;
- заявляти клопотання;
- знайомитись з усіма матеріалами справи з моменту закінчення попереднього слідства;
- брати участь у судовому розгляді;
- заявляти відводи;
- подавати скарги на дії особи, що проводить дізнання, слідчого, судді чи суду, а також на вирок чи рішення суду та постанову судді¹³.

Захисник не вправі:

- ✓ сам здійснювати ніяких слідчих дій по збиранню та перевірці доказів, оскільки за чинним КПК це є винятковою компетенцією слідчих органів, прокурора, судді і суду. Але,

¹³ Ч.3 ст.49 КПК

беручи участь у справі адвокат має право збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази.

- √ подавати скарги на дії та рішення особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, судді та суду;
- √ збирати відомості про факти. Що можуть бути використані як докази у справі, зокрема одержувати документи або їх копії від підприємств, установ, організацій, об'єднань, а від громадян – за їх згодою;
- √ ознайомлюватись на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними документами і матеріалами, за винятком тих, таємниця яких охороняється законом; отримувати письмові висновки фахівців з питань, що потребують спеціальних знань.

2.2. Розгляд та вирішення зауважень адвоката на протокол судового засідання.

Про кожне судове засідання і про кожну окрему судову дію, проведену поза цим засіданням, складається **протокол**, який є важливим процесуальним документом. В протоколі зазначаються суть і зміст процесуальних дій, що були виконані судом, сторонами, іншими особами, які беруть участь у справі, іншими учасниками процесу в судовому засіданні під час розгляду справи чи поза засіданням. Протокол судового засідання є основним процесуальним документом, на підставі якого суд касаційної, наглядової інстанції перевіряють, чи законний склад суду, що розглядав справу, додержання законодавства при розгляді справи, чи не порушив суд права сторін та інших осіб, які беруть участь у справі тощо.

Адвокат, який брав участь в судовому засіданні, протягом трьох діб з дня складання протоколу має право ознайомитися з ним і додати письмові зауваження, вказавши на його неправильність або неповноту.

Розглянувши зауваження, суд вносить вмотивовану ухвалу, а суддя – постанову, якою посвідчує правильність зауважень або відхиляє їх.

Зауваження на протокол і ухвала суду чи постанова судді у всіх випадках приєднується до справи ¹⁴.

¹⁴ Ст.88 КПК

Висновок

Адвокат – професійний спеціаліст-юрист, покликаний своєю діяльністю в відповідності з Конституцією і законами України:

а) сприяти захисту прав і свобод, представляти інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм юридичну допомогу;

б) діяти в складі адвокатури України, яка у відповідності з Законом України “Про адвокатуру” (09.12.1992 р.) є добровільним професійною спілкою, діючою на підставі верховенства закону , незалежності, демократизму, гуманізму, конфіденційності;

в) давати, у межах своєї компетенції, консультації та роз’яснення, довідки по законодавству, складати заяви, скарги та інші документи правового характеру, сприяти правовими способом а здійсненню підприємницької діяльності;

г) володіти глибокими знаннями не тільки в межах юриспруденції, бути тонким психологом, мати хорошу мову, неухильно дотримуватись адвокатської етики та професійного призначення – захищати не злочин, а людину.

При підготовці цієї курсової роботи автор керувався декількома принципами:

1. максимально наблизити себе до теми, або можливо, моєї майбутньої діяльності;

2. максимально докладно викласти матеріал, який стосується всіх аспектів діяльності адвоката та взагалі юриста;

3. відкрити перш за все горизонти, перспективи цієї галузі права.

На мою думку, адвокат обов'язково повинен стояти на захисті прав та свобод людини, які їй надала держава, Конституція, закони та інші нормативно-правові акти. Адвокат повинен у нашому, досить нездоровому суспільстві, захищати людину від різного роду посягань на її честь та гідність, у тісній сполуці із законом.

Список літератури та джерел

1. Конституція України (від 26.06.96)
2. Кримінальний кодекс України.
3. Закон України “Про атестаційну комісію”.
4. Кримінально-процесуальний Кодекс України.
5. Цивільно-процесуальний Кодекс України.
6. Науково-практичний коментар кримінально-процесуального кодексу України. – К. – Юрінком інтер. – 1997.
7. С.В. Бородина ”Процесуальные акты предварительного расследования». – М. – «Юридическая литература». – 1978.
8. О.В Ефіменко, К.В. Манжук “Основи галузевого законодавства”. – Кіровоград. – 1998.
9. «Нравственные основы защиты». – М.1978 «Этика» №5
10. «Слово адвокату». -- М. «Юридическая литература» 1968г.
11. Борщевский М.Ю. «Бизнес – адвокат в США, Германии» - М. 1995 г.
12. Ермакова С.В. «Практические советы юристам.» Симфирополь. 1997 г.
13. Гальченко В. «Беседы юриста» - К. 1976